

Yüce Allah, dünyayı bizim için yaratmış, onu bizler için en güzel bir biçimde tezyin ve tefriş etmiştir. İnsan, Allah'ın hoşnutluğunu ve ahiret saadetini kazanabilmek için dünya içerisinde sınava tabi tutulmuştur. Bu nedenle insan için, dünya önemli ve değerlidir.

Yüce Yaratıcı, insanın atasını önce cennete yerleştirmiş, tüm özellik ve güzellikleriyle cenneti ona göstermiş, cennetin güzelliklerinden ona tattırarak, sonra da onu yeryüzü imarı ile görevlendirmiştir. Bu imar, Allah'ın en güzel ve yerli yerince yarattığı doğal çevreyi korumak ve onu, bizzat yaşadığı cennet modeli ışığında daha da güzelleştirilmesiyle gerçekleşecektir.

İşte bu yüzden ilk insan, bazı ateist tarihçilerin sandığı gibi ilkel değil, cennet kültürü ile donatılmış bir haldeydi. Zaten Yüce Allah, ilk insana eşyanın tüm isimlerini yükleyerek, insana bilmediklerini ve beyanı öğreterek onu bu güzelleştirme, ıslah ve imar hareketine hazırlamıştır.

İnsan bu sınav salonunda kendine yüklenen bu misyonu yerine getirebilmek için, bir arada yaşamak ve bu sosyal yaşantısında da kimi iş bölümlerinde görev almakla karşı karşıyadır. Bu iş bölümünde liyakat, durum ve konumuna göre kimi teba, kimi de idareci olmak durumundadır.

Bu bilgiler ışığında inanan kişi, her şeyden önce dünyanın kendisi için yaratıldığını ve kendi hizmetine sunulduğunu bilecektir. Arzın, Allah'ın salih kullarına bahsettiği bir mirası[1]

olduğunun bilincinde ona sahip çıkacak, onu güzel ve iyide kullanacak, ondan en güzel bir biçimde yararlanacaktır. Çünkü Yüce Allah, nimetlerinin eserini kullarının üzerinde görmekten son derece hoşnut olmaktadır.

Nitekim Yüce Allah, dünyalıklarıyla azanlar için bir sembol isim olan Karun'a kavminin yaptığı nasihatı anlatarak bu konuda bize ölçüyü sunmaktadır: "Böbürlenme, Allah şüphesiz ki böbürleneni sevmez. Allah'ın sana verdiği şeylerde, ahiret yurdunu gözet, dünyadaki payını da unutma; Allah'ın sana yaptığı iyilik gibi, sen de iyilik yap; yeryüzünde bozgunculuk isteme; doğrusu Allah bozguncuları sevmez."[2]

Demek ki sahip olunan dünyalıklar böbürlenmeye neden olmamalı, sahip olunan şeylerin Allah vergisi olduğu gözden ırak tutulmamalı, dünya asla ahiretin önüne geçirilmemeli, dünyanın geçici ve sonlu olduğu, ahiretin ise kalıcı olduğu unutulmamalı, sahip olunan şeyler bozgunculuk aracı değil, iyilik aracı olmalı. İşte bunları gözönünde bulundurmamak kaydıyla kişi dünyadan nasibini unutmayacaktır. Hatta o, sürekli olarak "Rabbimiz! Bize dünyada güzellikler[3], ahirette de güzellikler ver, bizi ateşin azabından koru"[4] diye dua edecektir.

İşte bu bilinçte olan Allah'ın salih kulu Hz. Süleyman Peygamber, "Rabbim! Beni bağışla, bana benden sonra kimsenin ulaşamayacağı bir hükümlük ver; Sen şüphesiz, daima bağışta bulunansın"[5] diye dua etmiş, Yüce Allah da ona fazlasıyla lütfetmiştir. "Bunun üzerine Biz de, istediği yere onun buyruğu ile kolayca giden rüzgârı, bina kuran ve dalgıçlık yapan şeytanları, demir halkalarla bağlı diğerlerini onun buyruğu altına verdik."[6]

Dünyalık, makam ve mevki sahibi olmak, bir adı da 'Malikü'l-Mülk' (Mülkün sahibi) olan Yüce Allah'ın ahlakıyla ahlaklanma olarak algılanmıştır. Salihlerin sahip olduğu tüm bu makam mevki ve dünyalıklar, asla onları Allah'ı ve ahireti unutup azgınlık ve şımarıklığa götürmemiştir. Bu konuda Hz. Süleyman peygamber şöyle diyerek dünyalıkların kendisinin Rabbine olan kulluk ve şükürünü artıracığını belirtmiştir: "Bu, şükür mü edeceğim yoksa nankörlük mü edeceğim diye beni sınavan Rabbimin lüfundandır. Şükreden ancak kendisi için şükretmiş olur; fakat nankörlük eden bilsin ki Rabbim müstağnidir, kerem sahibidir." [7]

Allah'ın bir başka salih ve sadık kulu Yusuf peygamber de makam mevkie talip olmuştur. Köle olarak satıldığı Mısır'da önce iftiraya kurban gidip zindanlara düşen, sonra itham edildiği suçtan aklandıktan sonra makam mevki yolu kendisine açılan Yusuf peygamber, makamların en yükseğine talip olarak şöyle demiştir: "Beni memleketin hazineleri üzerine bir yönetici kıl, çünkü ben korumasını ve yönetmesini iyi bilirim." [8]

Sünnette değişik şekilde rivayet edilen "Biz görevi talip olana değil, layık olana veririz" düsturuyla çelişir gibi gözükken bu ayet üzerinde biraz durmak istiyoruz.

Hz. Yusuf'un istediği görev, bazı kaynaklarda yer aldığı gibi, 'hazine müsteşarlığı', 'maliye bakanı' yahut 'kıtlık / kriz danışmanı' değil, yönetimin tüm yetkilerini üzerine almaktı. Nitekim Yusuf suresinin 100. ayetinde onun tahta oturmasından bahsedilmesi, 72. ayette kendisine melik denmesi, 56. ayette ise "İşte Biz de böylece Yusuf'u o memlekete yerleştirdik; öyle ki o istediği yerde oturabilirdi" buyurulması bu tezi doğrulamaktadır. [9]

Öte yandan onun yönetimin tüm yetkilerini üzerine alması, Mısır'da hüküm süren krallığın gücüne güç katmak için değil, onun ülkenin kaynaklarını kendi tasarrufuna verilmesini istemesi tamamıyla Allah'ın yasalarını yürürlüğe geçirme hedefine yönelikti. Yoksa Hz. Yusuf, tahta geçmeyi saltanat sevdası ve makam hırsı ile istememişti. Zaten o daha hapiste iken hakimiyetin tümüyle Allah'ın olduğunu söyleyen sadık bir kişiydi.[10]

Hz. Yusuf'un, saray entrikalarının etkin olduğu, suçsuz yere insanların zindanlara tıklandığı bir toplumda bir başına göreve talip oluşu bize, bir müslümanın güçlü bir inanç ve çok sağlam bir alt yapı ile bir başına bile olsa, ordusuz cephanesiz olarak bütün bir ülkeyi fethedebileceğini, ülke insanının İslama giden yolunu açabileceğini göstermektedir. Nitekim Yusuf peygamber, bilgi birikim ve donanımı ile kısa zamanda yetkileri elinde toplamış ve Mısır kralı başta olmak üzere pek çok insanın müslüman olmasına önayak olmuştu.[11]

Hz. Yusuf, talip olduğu işi kendisinden daha iyi yapacak birinin olmadığını bildiği için göreve talip olmuştur. Nitekim o, talebinin gerekçesi olarak kendisinin bu işi iyi bildiğini ve iyi muhafaza edeceğini göstermiştir. Buna göre, göreve liyakatli olmayan kişilerin gelmesi durumunda, liyakatli olanların göreve talip olması farzdır. Böyle durumlarda kendine güvenen ve kendini yetkin gören kişi, Hz. Yusuf gibi, sahip olduğu özellikleri zikrederek göreve talip olmalıdır. Hele bir de liyakatli kişi, toplum ve yetkililer tarafından tam olarak tanınmıyorsa, bu durumda kişi, kendini tanıtmalıdır.

Ama ortada liyakatli insanlar varken, ille de göreve talip olmaya, bu konuda insanlarla didişmeye gerek yoktur. İşte o zaman Hz. Peygamberin hadisi devreye girer ve görev isteyene değil en liyakatli olanlara verilir.[12] Zaten Peygamberimiz de 'göreve talip olmamayı' öğütlerken, görev almanın sorumluluğuna dikkat çekmiş ve bu konuda yetkili kişilerin en liyakatli olanları tespit etmesine fırsat tanımıştır. Nitekim O , görev isteyen Abdurrahman b. Semmure'ye şöyle buyurmuşlardır: "Ey Abdurrahman! İdarecilik isteme. Eğer senin talebin üzerine sana idarecilik verilirse, istediğin şeyin sorumluluğu sana yüklenir ve altında kalırsın. Ama eğer sen talip olmadan sana idarecilik verilirse, o zaman o işte yardım görür başarılı olursun." [13] Yoksa bu gibi rivayetlerden hareketle, Peygamberimizin bütünüyle göreve talip olmayı yasakladığını

söylemek isabetli olmaz. Çünkü O "Siz hepiniz çobansınız / yöneticisiniz, götüğünüzden / yönettiğinizden sorumlusunuz.."[14] buyurarak kadını ile erkeği ile, sorumluluklarının bilincinde olan ümmetin tüm fertlerini yönetici olmaya adeta özendirmiştir. Nitekim Peygamberimizin vefatından sonra hilafet makamına geçmek için sahabe adeta birbirleriyle yarışmışlar, Hz. Ömer'in Hz. Ebubekir tarafından atanması dışında, her dönemde birden fazla kişi hilafet görevi başta olmak üzere diğer görevlere talip olmuştur.

Sonuç olarak şunları söyleyebiliriz: Tüm nimet ve güzellikleriyle dünya bizim için yaratılmıştır. İnançları ne olursa olsun dünya ve nimetleri herkese yetecek kadar geniş ve fazladır. Şu kadar var ki, adalet ve hakkaniyetin egemen olması için yetki, salihlerin elinde olmalıdır. Bu yüzden Hz. Peygamber ümmetinin tüm fertlerinin durum ve konumlarına göre yönetici makamında olmalarını tavsiye etmiştir. Onun bu yönlendirmesini düstur edinen inanan kişiler, kendilerini sorumluluklarının bilincinde yetkin kişiler olmaya hazırlanmalıdırlar. Yetki, liyakatsiz kişilerin eline düştüğünde toplum hayatında kıyametler kopacak, kargaşa ve terör hüküm sürecektir. Bu nedenle salih ve liyakatli kişiler, göreve ve sorumlulukları üstlenmeye talip olmalıdırlar. Gereksiz bir mütevazilik görüntüsüyle, yetkin oldukları halde görev ve sorumluluktan kaçanlar topluma ihanet etmelerinin hesabını vermeye hazır olmalıdırlar. Zira salihlerin suskun ve puskunluğu, zalimlerin egemenliğine kapı aralayacaktır. Her ne pahasına olursa olsun işbaşına geleyim mantığı da İslamî değildir. İnanan kişi ne göreve gelirken meşru olmayan yollara başvurur, ne de görev sırasında tavizler verir. O, hakkı hakim kıldığı sürece bir görevde vardır. Aksi durumlarda tavizlerle dolu bir görev, onun sorumluluk ve vebalini artırmaktan, onu yıpratmaktan, onun dünya ve ahiretini karartmaktan başka bir işe yaramayacaktır. Öte yandan salihlerin iş başına gelmesi söz konusu iken, ille de ben göreve gelmeliyim diye didişme de müslümanca bir tavır değildir. Yetki sahibi olmak, kişiyi makam ve mevkiye esir etmemeli, onun dünyayı ahiretin önüne geçirmesine neden olmamalıdır. Dünya makamlarının geçici ve sonlu olduğu asla unutulmamalıdır.

Kaynaklar

.....

[1] "And olsun ki, Tevrat'tan sonra Zebur'da da yeryüzüne ancak iyi kullarımın mirasçı olduğunu yazmıştık." 21 Enbiya 105. [2] 28 Kasas 77. [3] Peygamberimizin sıkça okuduğu ve bizlere de ısrarla okumaya tavsiye ettiği bu duada geçen 'haene' kelimesi, aslında belirsiz ve tekil bir kelimedir. Ama kelimeye yüklenen pek çok manayı kapsasın diye biz, güzellikler diye çoğul verdik. Nitekim dünyadaki hasene cümlesinden olarak iyi bir eş, salih evlat, ibadet, ilim, helal mal, sıhhat afiyet, bol rızık, nimet, Allah'ın Kitabı, ilahi yardım, zafer ve şehadet sayılmıştır. Ahiretteki hasene cümlesinden olarak ise, Allah'ın cemalini görmek, cennet kızları huriler, cennet, bağışlanma sayılmıştır. Kısaca duada, Allah'ın dünya ve ahirette kuluna uygun görüp biçtiği güzellikler istenmiştir. Biz. İbnü'l-Cevzî, Tefsîr, I, 216; Razî, Tefsîr, V, 188-189. [4] 2 Bakara 201. [5] 38 Sâd 35. [6] 38 Sâd 36-37. [7] 27 Neml 40. [8] 12 Yusuf 55. [9] Nitekim Kurtubî, Yusuf peygamberin bu talepte bulunmasından bir yıl kadar sonra kralın kendisini çağırarak tüm yetkilerini ona devrettiğini anlatmaktadır. Bkz. Kurtubî, Tefsîr, IX, 213. Bu ayetten hareketle ilim adamlarımız, zalim yahut kafir bir yönetimden şu bir şartla görev alınabileceğini çıkarmışlardır: Zalimin zulmüne, kafirin küfrüne ortak ve alet olmamak. Eğer bu şart yerine gelmezse böyle bir görev alma caiz olmaz. Biz. Kurtubî, Tefsîr, IX, 215. nesâî, Adabü'l-Kudât 5. Konu ile ilgili farklı rivayetler ve yorumlar için bkz. İbrahim Canan, Kütüb-i Sitte, VI, 428-434. [10] Bkz. 12 Yusuf 40. [11] Bkz. Mevdûdî, Tefsîr, II, 471-473. [12] Bkz. Kurtubî, Tefsîr, IX, 215-217; Razî, Tefsîr, XVIII, 160-161.. [13] Buharî, Ahkam 5, 6; Müslim, İmaret 19; Ebu Davud, Harac 2; Tirmizî, Nüzur 5; [14] Buhari, Cuma 11; Müslim, İmaret 20; Ebu Davud, İmaret 1; Tirmizî, Cihad 27; Ahmed, II, 5.ü